

KONFERENCE CÍRKVE BRATRSKÉ

NÁCHOD
14.-15.5.2010

Zpráva předsedy pro celocírkevní konferenci Náchod, květen 2010

Milé sestry, milí bratři.

Tuto předsednickou zprávu píši jen dva měsíce od nastoupení do funkce, a proto se nemohu zabývat životem církve v uplynulém roce. Spíše se pokusím o osobní pohled na některé zásadní oblasti, které dle mého názoru přímo ovlivňují život v naší církvi. Myslím si, že bude dobré se zastavit a reflektovat téměř překotný vývoj za posledních 20 let, do kterého jsme si přinesli požehnané dědictví našich „otců“, mnoho nadšení a nových impulsů, ale také někdy ne to nejlepší z dob reálného socialismu. Měli bychom ohledat kořeny naší denominace a pokračovat v tom, co je dobré, osvědčené, a současně mít odvalu měnit to, co již vyčerpalo svůj potenciál. Svým způsobem volně navážu na poslední předsednickou zprávu bratra Pavla Černého.

Pokusím se shrnout do tří bodů to, co považuji v současné době pro CB za důležité. Předem upozorňuji, že se jedná o zprávu předsedy, tedy o můj osobní názor, nikoli o pohled Rady CB. Vzhledem k tomu, že jde o první zprávu, ve které se chci dotknout věcí, které můžeme ovlivnit, omlouvám se za její větší rozsah. Budu rád, pokud tento můj impuls vyvolá širší rozpravu na úrovni pastorálek, seniorátů a staršovstev, a podpoří zápas o živou církev, byť by výsledky všeobecné diskuze vyzněly jinak než moje představa, která se týká: poslání, profilu, a řízení Církve bratrské.

I. Poslání CB

A. Odpovědnost církve

Máme-li na mysli poslání CB, potom musíme mluvit o poslání samotné Kristovy církve, jak tomu rozuměli naši otcové ovlivnění především bratrskou teologií. Ve smyslu Masarykova výroku - státy žijí z ideálů, ze kterých vznikly - bych rád mluvil o „ideálech“ a ne o realitě, která nebývá vždy motivující. Je dobré vrátit se k počátkům (*ad fontes*) a odtud čerpat novou inspiraci pro naši práci. Z jakých biblických principů a řekněme ideálů, se tedy rodila naše církev? Jaké hodnoty v sobě skrývá? O čem má být její svědectví dnes?

1. O kráse církve

Církev je o skupině lidí, kteří následují Ježíše Krista, milují se radikální Kristovou láskou. Zápasí o posvěcení a přitom se nedělají lepšími, sdílejí se

v tom, co mají a potřebují. Modlí se, zpívají, inspirují se Písmem, radují se s radujícími a pláčou s plačícími, žijí obyčejný každodenní život. Budují dobré, boří špatné. Taková skupina křesťanů vychází vstříc potřebným a hledajícím. Příklad společenství je záviděníhodný (Ř11,14), a výzva je tak silná (ITes 1,7-10), že díky nezasloužené milosti Bůh přidává církvi ty, kterých se sám dotkne (Sk 2,47).

2. O moci církve

Existuje jediná moc, která může řešit nejen problémy jednotlivců ale i společnosti. Je to moc Boží lásky, která byla zjevena na Golgotě. Skutečnost Kristova života, jeho smrti a vzkříšení otevírá novou dimenzi bytí, po kterém ve svém nitru touží každý člověk. Tak jsme byli stvořeni a osvíceni, přicházejíce na svět (J 1,9). Toto tajemství Božího jednání není nikde jinde přítomno tak koncentrovaně jako v Kristově církvi. Základem je zvěstované Boží slovo oživené Duchem svatým, proměňující životy lidí. Víra v moc evangelia, které neztratilo nic ze své průraznosti ani po dvou tisíciletích, je východiskem veškeré činnosti církve (Ř 1,16).

3. O potenciálu církve

Církev je nadějí pro tento svět. Je sloupem a oporou pravdy (I Tm 3,15). Je svatá, posvěcena Kristovou přítomností, současně je společenstvím lidským a tedy hříšným. Církev se Duchem svatým stále obnovuje, nikdy nevyčerpá své možnosti, a proto nemusí imitovat imitované. Duchovní dary a talenty, které od svého Pána obdržela z ní činí pestré společenství, ne nudné shromáždění. Svobodná občanská společnost ji umožňuje rozvíjet sborovou práci, budovat kazatelské stanice, zakládat nové sbory, konat diakonickou práci. Zakládání nových společenství víry vyjadřuje touhu, aby se Kristus skrze své tělo – církev, zcela novým originálním způsobem projevoval na místech, kde se dosud lidé kolem evangelia neshromažďovali. Je to náročná a komplexní služba, kterou můžeme naplnit jen jako celá církev a to nejen ve smyslu denominačním ale i ekumenickém. Tuto svoji vnitřní sílu přijímá církev z víry a očekávání na druhý Kristův příchod. Eschatologická dimenze činí z církve společenství, které má budoucnost.

4. O vedení církve

Základem je budování místního sboru tak, jak to můžeme vypožorovat při zrození a růstu první církve popsaném ve Skutcích a epištolách. Církev může naplnit své poslání pouze tehdy, pokud lidé s darem kázání a vedení přijmou svůj úkol a chopí se své odpovědnosti na úrovni sborů, seniorátů a celé církve. Pán si odděluje horlivé a poslušné lidi, aby skrze ně budoval společenství víry. Staršovstva dávají příležitost členům sboru, aby se mohli zapojit do společné práce na Božím království podle svého obdarování. Princip vedení Duchem svatým zakotvený v Písmu na jedné straně,

budování přiměřené instituční formy na straně druhé, vytváří zdravou rovnováhu, která chrání církev před extrémě jakými jsou např. zákonictví, institucionalismus, či liberalismus.

Určitě by bylo možné vyjmenovat další atributy církve jejíž úhelným kamenem je Kristus, základem apoštolé a proroci, na kterém se buduje onen Boží dům již po dvě tisíciletí (Ef 2,20-22). Jsem přesvědčen, že i tyto čtyři body nás mohou motivovat v zápase o živou církev, která může dát odpovědi na řadu otázek, které si dnes lidé kolem nás kladou.

B. Osobní odpovědnost

Máme-li mluvit o konkrétním poslání CB, potom musíme mluvit nejen o kolektivní odpovědnosti vyjádřené místním sborem, potažmo církví, ale také o odpovědnosti každého jednotlivce.

1. Žijme to, co vyznáváme

Oblast, na kterou bych rád upozornil, je zápas o vyznavačský životní styl členů CB, kterému je vlastní neokázalá, autentická osobní zbožnost, projevující se odpovědností za sdílení evangelia Ježíše Krista. Naše církev má svůj původ v reformované tradici, v důsledné aplikaci biblických principů po vzoru staré Jednoty bratrské, a v probuzeneckém hnutí ovlivněném pietismem s důrazem na osobní zbožnost a svědecký život. Jsem přesvědčen že tato kombinace, na jedné straně solidní zakotvenost v Písmu, na druhé straně horlivost a nadšení pro Krista, je nosná i dnes. Důraz na osobní zbožnost musí být ovšem vyvážen stejně tak silným důrazem na život ve společenství a na vyznávání Krista v sekulárním prostředí.

Není to tak dávno, kdy se tyto důrazy kázaly a vyučovaly ve čtyřech shromážděních v týdnu – dvě v neděli a během týdne na biblické hodině a ještě ve zvláštním modlitebném shromáždění. K tomu se připojovaly nepravidelná, ale poměrně četná evangelizační shromáždění. Nedělám si iluze, že je možné znovu najet do starých kolejí, každá doba vyžaduje svoje. Ovšem stejně tak není možné se spokojit se stávajícím stavem, který pomalu, ale jistě směřuje k „nedělnímu“ křesťanství.

Příčinu tohoto trendu vidím v tlaku doby, který nás nepozorovaně posouvá k individualistickému pojetí víry. Co tím myslím? Sice patříme do církve, jsme členy konkrétního sboru, ale chybí nám mnohdy sounáležitost, vědomí že patříme k sobě, a že hledáme společnou cestu. Důsledek tohoto posunu se projevuje tím, že slevujeme z nároků následování Ježíše Krista. Naše osobní rozhodování bývají často nezávislá na církvi, někdy více pragmatická, přizpůsobená tak, aby vyhovovala nám a našim představám a potřebám. Snad by se dala tato myšlenka shrnout do výzvy, kterou bychom mohli vzít za svou: *Žijme to, co vyznáváme*. Není nutné se upínat

k představám dokonalého křesťana. Jsem přesvědčen, že upřímnost, oddanost a horlivost pro Krista je dostatečnou kvalifikací pro duchovní růst. Vyznání, kterým se stáváme členy CB dostatečně vystihuje to, o čem je řeč. Jen připomenu, k čemu jsme se coby členové CB přihlásili (Řád, čl. 13): „*Každý člen sboru vedle osobních ztišení, studia Písma a modlitby proto především navštěvuje pravidelné pobožnosti i vyučování ve svém sboru a rozvíjí tím také bratrské společenství s ostatními.*“

2. Odpovědnost kazatelů a staršovstev

Z našich zásad je zřejmé, že kazatelé a staršovstva, nesou největší podíl odpovědnosti za výchovu, vedení a vývoj sborového společenství. Důsledná práce na všech sborových úrovních, zapojení co největšího počtu členů do života sboru podle obdarování, je jistě dobrou cestou. Správcové sboru musí hrát v tomto procesu klíčovou řídicí a vedoucí roli. Oni jsou těmi dohlížiteli, správci, duchovními hospodáři, které si sbory volí z ordinovaných kazatelů, aby byli zárukou rozvoje sborové práce.

Pod vlivem zahraniční literatury se v této oblasti často používají anglická slova jako *management* (řízení, správa) a *leadership* (vedení, vůdcovství). Chybnou interpretací těchto pojmů jsou někdy kazatelé vedeni k tomu, aby byli manažeři svých sborů. Kazatel rozhodně nemá být sborovým manažerem. Je třeba zdůraznit, že *leadership* znamená duchovní vedení lidí ve sboru, zatímco *management* se týká řízení a organizace sborové práce. Hlavním posláním správců sboru mimo kázání a pastorační činnost je především jejich obdarování k duchovnímu vedení a vyučování sboru. Ne vždy musí být kazatel také přirozeným manažerem, je ale nutné, aby si základní dovednosti řízení sborové práce osvojil a spolu se staršovstvem zajistil potřebné funkce sboru delegováním k tomu obdarovaných lidí. Už moudrý král Jošafat definoval tyto dvě důležité role a ustanovil pro ně obdarované lidi, jak se dočítáme v 2.Par 19,11 (ČEP):

Hle, nejvyšší kněz Amarjáš bude nad vámi ve všem, co se týká Božích věcí (duchovní vedení), a Zebadjáš, syn Jišmaelův, vévoda domu Judova, bude nad vámi ve všem, co se týká záležitostí královských (řízení). A jako úředníci tu budou s vámi lévíjci. Buďte rozhodní a jednejte.

Jednou z důležitých rolí správce sboru je vychovávat pracovníky a svěřovat jim odpovědnost za určitý úsek sborové práce. Delegovat a pověřovat službou je nutné, tím se ovšem správce nezbavuje odpovědnosti, jen se mění formát jeho služby. Místo, aby to dělal sám, věnuje se těmto pracovníkům, a to vyučováním, vedením a zajišťováním pracovních materiálů. Samozřejmě na to není sám, činí tak ve spolupráci se staršovstvem a Radou, která k této službě zřizuje potřebné odbory. Jsem

přesvědčen, že je třeba posílit roli staršovstva včele s ordinovaným kazatelem.¹

Vím, že neříkám nic nového, myslím si ale, že v oblasti vedení pracovníků a řízení sboru můžeme udělat víc. Vzhledem k tomu, že si letos připomínáme 130 let od vzniku naší církve, uvedu pro zpestření to, co se v této oblasti řešilo přesně před 100 lety. Nepochybuji, že níže uvedené výzvy ani po tolika letech, neztratily nic ze své aktuálnosti a mohou nám být inspirací i dnes.²

¹ Např. rozhodování ve věci vysluhování VP a konání křtů, by mohlo být v kompetenci ordinovaného kazatele (popř. administrátora) a místního staršovstva, ne v kompetenci Rady jako doposud. Jistě by to posílilo váhu jejich úřadu. Tato praxe se již osvědčila v těšínském seniorátu.

² V roce 1910 píše bratr Clark do časopisu Betanie několik námětů týkajících se výchovy spolupracovníků.

Pracovníci

1. Úloha našich sborů a spolků přináší sebou tolik mnoho práce, že ji nemůže jednotlivec správně zastati.

2. Pracovati není monopolem kazatele nebo předsedy, nýbrž povinností všech členů.

3. Nestačí-li ku provedení práce síly členů, povolejme stejně smýšlející, v první řadě věřící muže ku práci.

Jak získáme spolupracovníky ?

1. Náboženský život ve sboru a spolku buď tak intenzivní a jasný, aby každý člen musel přijíti k otázce: „Co mám činit, abych spasen byl?“ a též odpověď na to : „Věř v Pána Ježíše Krista“, aby byla tou nejkrásnější zkušeností jeho života — Býti zachráněnu dává smysl pro zachraňování jiných.

2. Musíme našim členům vštěpovat živé vědomí, že spolky i sbory naše nejsou ochrannými ústavami ani zábavnými kluby, nýbrž spolky pracujícími pro království Boží.

3. Musíme každému členu, který jeví schopnost ku práci dát příležitost a nechat ho pracovat.

4. Použijme každé příležitosti ku vydání svědectví — ať slovem ať tiskem — o morální bídě mezi mládeží a o důležitosti naší práce, aby i lidé mimo nás stojící byli upozorněni a hotovi věnovati síly své službě pro mládež.

Jak vychováme spolupracovníky?

1. Nejlepším vyučováním jest příkladná činnost, a nejlepším vychováváním příkladný život.

2. Naši spolupracovníci musí při nás cítit a vidět, že jest to slitovná láska k mládeži, která nás do práce žene, a že jest naší, našich sborů

II. Profil Církvě bratrské

Druhá oblast, která mi leží na srdci, je profil CB, který bych zúžil do jednoho bodu: vliv Božího slova na život Církvě bratrské. Jinak řečeno, do jaké míry náš každodenní život ovlivňuje Bible, kterou přijímáme za pravidlo víry a života (Preambule Vyznání víry CB). Nejsem sám, kdo v posledních letech vnímá zřetelný ústup z pozic biblického vzdělávání v našich sborech. Dokonce si myslím, pokud se nám tento dramatický sešup nepodaří zastavit, směřování CB do řad lidových církví je nezadržitelné. S katastrofálním úbytkem aktérů biblických hodin, a díky často nejasné koncepci biblických skupinek, jsou členové CB, zejména

a spolků, nejsvětější a nejdůležitější prací získávat lidi pro Ježíše Krista, Spasitele světa a Spasitele jednotlivých duší.

3. *Nechť naši spolupracovníci zaujmají to pravé místo, neboť ne každý se hodí ku každé práci.*

4. *Zřízením různých pracovních odborů ve sboru a spolku poskytuje se členům příležitost ku práci i k samostatní, výchově. Mohl bych jmenovati některé důležité odbory. Jsou to :*

a) *odbor zvací;*

b) *vítací;*

c) *návštěvný;*

d) *peněžní;*

e) *zábavný ;*

f) *evangelizační;*

g) *pořadatelský; atd.*

5. *Spolupracovníci musí se od svých vůdců učit tomu, že „pracovat“ neznamená „panovat“, nýbrž „sloužit“.*

6. *Nekárejme spolupracovníka pro každou chybu, již se dopustí.*

7. *Nebuďme ustavičně v nekřesťanském strachu, že slova uznání vženou spolupracovníka našeho v náruč vysokomyslnosti.*

8. *Pakli někdo na se vzaté povinnosti trvale zanedbává, budiž mu bez ohledu funkce jeho odjata. U nás nesmí býti přednosti, nýbrž jen povinnosti.*

9. *Použijme každé příležitosti, aby obzor pracovníka návštěvou konferencí, zúčastněním se kursů atd. mohl býti rozšířen a tak byl uváděn hlouběji do práce.*

10. *Vedoucí nechť pěstují se svými spolupracovníky modlitebné obecnství — „Žeň zajisté jest mnohá, ale dělníků málo. Protož prostě Pána žni, ať vystrojí dělníky na žeň svou.“*

přijatí po roce 1989, odkázání většinou jen na nedělní shromáždění. Možná mně nebudete věřit, ale dnes již není výjimečné, že někteří členové CB si ještě nikdy sami nečetli ze Starého zákona.

Smutnou skutečností tedy je, že řada našich členů zůstává bez solidních biblických základů. Tomuto neblahému trendu je třeba čelit rozhodnutím, pokusit se nastartovat systém biblického vzdělávání vhodný pro celou církev. Nemyslím tím jen na rozšíření všeobecných biblických znalostí, které mohou vést k pýše. Přál bych si, aby o členech CB platilo, že mají biblické myšlení, které se přirozeným způsobem odráží v životním stylu, v názorech a postojích eticko-morální povahy a v osobní evangelizaci. Myslím si, že bychom se měli zaměřit především na dvě následující oblasti, kde se očividně smráká.

1. Soumrak domácích pobožností a úsvit rodinných skupinek

Domácí pobožnosti, to je klasický název jedné z dobrých bratrských tradic v naší církvi. V řadě rodin se setkání nad Bibli praktikuje, žel jinde se pomalu vytrácí, v některých našich rodinách nikdy ani nezačala. Možná i proto, že už samotný název vyvolává dojem, že jde o nějakou archaickou záležitost. Jelikož se ve sborech tato praxe nepodporuje, pomalu se tato důležitá součást biblického vzdělávání vytrácí z našich rodin. Především se jedná o nové rodiny bez křesťanských kořenů. Myslím si, že je nanejvýš nutné udělat vše pro to, abychom znovu obnovili tuto tradici.

Jde o vzdělávání, které má svůj původ již v rodinách starozákonních, kdy otcové svým dětem připomínali Boží skutky (VM 11,19), také v rodinách a domácnostech prvních křesťanů, ve kterých se tvořily zárodky církve, a také v tradici, kterou jsme převzali z bratrské praxe. Je to právě jedna z těch dobrých a nosných tradic, kterou nesmíme opustit, potřebujeme se k ní vrátit, a to s daleko větší naléhavostí než doposud.³

Po řadu let se četlo a někde ještě čte z tzv. Pomůcek (obdoba ekumenické Many), kde text z Písma je osvětlen v krátkém zamyšlení. Následovala modlitební chvíle, často byla připojeno číslo písně z kancionálu, která se společně zazpívala. Tato praxe vyhovuje především těm, kteří na tomto způsobu rodinných pobožností vyrostli. Jakmile jsou v rodině dorůstající

³ Zápis z jednání staršovstva v Bystrém ze dne 30. září 1882 (Archiv CB - Protokoly, Bystré 1869 – 1892):

„Manželé XY z Nedvězího předvoláni byli z příčiny **zanedbávání domácích pobožností** a přilnutí k mamoně, jakož i to, že X po dlouhý čas služeb Božích v neděli příliš ospánilivě choval; při čemž jim ukázáno, že tím hřeší proti Bohu svému, a o všecko požehnání jeho se připravují. Potom jim velmi důrazného napomenutí uděleno, aby se jako křesťané chovali a zvláště on, jakožto v úřadu jáhna postavený, ne ku pohoršení jiným, ale dobrým příkladem své spolubratří a sestry předcházel.“

děti, je složité v tomto způsobu pokračovat a přitom neztratit jejich pozornost a zájem. Je tedy potřeba hledat nové formy, více interaktivní, kde má každý člen prostor vyjádřit se k tématu a vůbec k aktuálnímu dění v rodině. Taková setkání bych nazval „*rodinné skupinky*“.⁴

Přál bych si, aby v každém sboru byl určen někdo, kdo bude jakýmsi promotorem rodinných skupinek. Jeho náplní by bylo motivovat rodiče, aby rodinné skupinky nastartovali a věrně v nich pokračovali. Mohl by upozorňovat na vhodné materiály a občas inspirovat krátkou promluvou při nedělním shromáždění. Odbor pro manželství a rodinu (OMAR) v tom může sehrát důležitou roli.

Vím, není jednoduché začít s touto praxí, shromáždit rozlitanou rodinu v určitý čas na jedno místo. Vím ale také, že nejde jen o vnější překážky, neboť ten největší zájem, aby se tak v našich rodinách nedělo, má sám ďábel. Je odpovědností křesťanských rodičů, aby biblickým myšlením vybavili pro život své děti.

Netřeba podotýkat, že rodinné biblické skupinky nemohou nahradit osobní ztišení, čtení a studium Bible.

2. Soumrak biblických hodin a úsvit biblického vzdělávání

a) Realita

Podíváme-li se do historie CB, potom biblické hodiny patřily odjakživa k páteři bohoslužebného rytmu církve. Každý sbor měl uprostřed týdne večerní shromáždění zaměřené na výklad biblického textu. Jsme církví Slova a tak je nutné Písmo studovat. Byly doby, kdy se na biblických hodinách scházelo 70% těch, kteří se účastnili nedělního shromáždění. Ovšem postupně se začal počet lidí umenšovat a dnes je zřejmé, že zlatý čas biblických hodin je minulostí. Příčin je několik: již zmíněný upadající

⁴ Domácí rodinné skupinky začínají u novomanželů, kteří si společně čtou z Bible, či z brožurek k tomu určených a modlí se. Pokud se rodina rozroste, přizpůsobí se program těm nejmenším, aby všichni rozuměli. Čte se z dětské Bible a jistě nebude problém oživit příběh i pro děti starší. Vždyť je známo, že někdy nedělní slovíčko pro děti zaujme dospělé více než následné kázání ☺. V pozdějším období, kdy adolescenti výrazně ovlivňují rodinná setkávání, je třeba hledat nejrůznější formy. Osvědčuje se například, že domácí skupinku nevede jen otec nebo matka. Ve vedení se mohou střídat, třeba po týdnů, všichni členové rodiny a zvolit si vlastní program. Mimo stěžejní biblická zamyšlení mohou být zpestřením střípky z dějin církve, poslech křesťanských písní, aktuální misijní zprávy (např. Hlas mučedníků, info ZMA), rozhovor nad články Brány, či dalších křesťanských periodik, atd.

zájem členů o Boží slovo, časově náročný rytmus doby, nevhodný čas setkání zejména pro rodiny s dětmi školou povinnými, v neposlední řadě někdy i slabší úroveň těchto setkání, kde místo pestrého výkladu textu, šlo vzhledem k večerním hodinám, o další únavné kázání.

Přímo smrtelný zásah zasadily biblickým hodinám nové možnosti svobodně se realizovat, které se otevřely po roce 1989. Lidé se vraceli z práce často až večer a jen ti nejvěrnější si udrželi původní sborový rytmus. Mladé rodiny s malými dětmi již většinou „nestíhaly“ a sborová a mnohdy i rodová kontinuita dobré písmácké tradice, začala mít povážlivé trhliny. Ti, kteří přestali docházet, byli považováni za „zběhy“ opouštějící společná shromáždění. Může to být pravda, ale jen částečná. Skupina těch, kteří tzv. „nechodí“, je daleko pestřejší, a nepatří do ní jen ti, kterým se večer už nikam nechce. Tvrdošijně stát na tomto konceptu by tedy bylo chybou.

Výsledek této anabáze je tristní. Mimo několika málo sborů, kde je na biblické hodině účast až kolem 50% členů sboru, se mnohdy zredukovala účast na 20%, někdy i méně! Někde dokonce biblické hodiny ani nejsou a alternativa biblických skupin je spíše nahodilou improvizací. Vezmeme-li v úvahu, že z pohledu posluchače jsou nedělní kázání tematicky rozrůzněná, a řečníci se za kazatelnou často střídají, nemůžeme očekávat, že se ve sboru děje systematické biblické vzdělávání. Tak docházíme ke smutnému závěru, že se v CB systematicky biblicky vzdělává jen nepatrný počet členů. Úroveň biblických znalostí tak dramaticky klesá. Navíc ti, kteří se účastní biblických hodin jsou většinou dlouholetí členové, kteří mají většinou nejlepší biblické znalosti.

b) Možnosti

Jistě se shodneme na tom, že Písmo musíme číst, naslouchat mu, společně nad ním hovořit, nechat se jím oslovit, a hlavně jej v životě prosazovat. Řečeno s Komenským, jde o to *Jedno potřebné*. Tato praxe se děje tehdy, když se sbor stává hermeneutickou komunitou, scházející se v různých skupinách nad Biblií.

Podstatou biblického vzdělávání nejsou jen výklady biblických příběhů a témat, které jednou uslyšíme a pak jsou opakovány (besídka-dorost-mládež-biblické hodiny), takže máme pocit, že už vše známe a tudíž se nepotřebujeme účastnit těchto setkání. Bible, zjednodušeně řečeno, je šifra, kterou musíme znovu a znovu rozkrývat. K tomu potřebujeme znalost biblického textu, zjevení, osobní pohled, zkušenost sester a bratrů, i přítomnost hledajících, kteří nám kladou důležité otázky. To vše dohromady nám podkrývá bohatství Písma. Na to není patent, ani zde nepostačí diplom ze semináře či teologické fakulty. Je to milost Boží, která je nakloněná toužícím a hledajícím Boží království. Nutně potřebujeme

vzdělané kazatele a služebníky k tomu, aby se studium a hledání Boží vůle dělo v biblických mantinelech. To ovšem není samozřejmé a snadné.

Zdůrazňovat členům potřebu biblických hodin, či usilovat o jejich zkvalitnění, však v konečném důsledku změnu zatím nepřineslo. Myslím si, že problém je hlubší, a proto se musíme zabývat jiným konceptem biblického vzdělávání, než je dosud zažitý v CB. Ona „biblická hodina“ v naší tradici předznamenává konkrétní čas, předem stanovený pro celý sbor. Očekává se proto, že většina se zúčastní. Zpočátku to tak možná fungovalo. Jako dítě si pamatuji, jak nás sourozence brával otec za odměnu na tyto večery, kde bylo živo. Dnes už to povětšinou neplatí. Zkrátka místo, čas, a způsob již mnohdy nevyhovují.

Co tedy? Nedržet biblické hodiny jako jediný model biblického vzdělávání. Jsem přesvědčen, že prospěje, když biblická hodina bude jednou z možností, která je na stejné úrovni jako biblická skupinka. Biblická hodina na půdě sboru, bude mít stejnou váhu jako biblické skupinky, které se odehrávají mimo modlitebnu. Tím se dá prostor daleko většímu počtu členů, vybrat si formu studia Bible, vhodný čas a v neposlední řadě také místo, které je bližší vlastnímu bydlišti. Jsem přesvědčen, že tento koncept může vést k novému modelu sborového biblického vzdělávání.⁵

c) Jak na to?

Nastíním konkrétní příklad, který potřebuje být oponován, abychom našli optimální řešení vhodné pro celou církev. Na webu CB by byla zpřístupněna databáze, kde by bylo možno najít materiály použitelné jako podklad pro vedení skupinek biblického vzdělávání. Databáze by byla členěna na soubory podle tematických okruhů, jako například: výklady biblických knih, základy víry, kapitoly ze systematické teologie, křesťanská etika, evangelizace a misie, aktuální témata, atp. Každý soubor by obsahoval řadu modulů, srozumitelně zpracovaných, které by se probíraly na biblických hodinách a skupinkách podle aktuální potřeby té či oné skupiny. Důležité je, aby kazatel a ti, kterým by bylo staršovstvem svěřeno vedení skupin, prošli postupně všemi moduly a také formulovali požadavky pro zpracování modulů nových.

⁵ Jedním z argumentů pro tuto variantu je konkrétní zkušenost. V jednom sboru CB staršovstvo připustilo, aby v době biblické hodiny konané v modlitebně, se současně scházela domácí skupinka biblického studia. A co se stalo? Počet účastníků na biblické zůstal stejný, a na skupince se scházelo od 4 do 8 lidí, kteří na biblickou nechodili. V onom konkrétním případě se tedy počet lidí, scházející se nad Biblií, téměř zdvojnásobil.

Podstatné je, aby jednotlivé moduly byly časově omezené (cca na 10 setkání, max. 3 měsíce, ročně by se mohly probrat 2-3 moduly), aby byly jasně započaty a ukončeny, aby se tak účastníci vždy s novým nadšením nořili do nových biblických oddílů a témat. Delší biblické knihy by měly být rozděleny do tematických modulů, jak nás ostatně inspirovali ti, kteří kontinuální biblický text rozčlenili do kapitol a veršů.⁶

Takto pojaté „biblické“ mohou být velmi živé a inspirující a to nejen pro křesťany. Z mnohých zkušeností je patrné, že právě dobře vedené rozhovory nad Biblií jsou také evangelizačním nástrojem. Proto jsou biblické skupinky místem, kam je možno pozvat své nevěřící přátele.

Systém celocírkevního biblického vzdělávání ovšem vyžaduje zapojení více kazatelů s patřičným obdarováním, včetně spolupráce s ETS. Proto by bylo vhodné, aby Rada za tímto účelem zřídila odbor, který by tento systém rozjel. Rada kazatelů má zpracované biblické výklady a témata podobným způsobem, které by s minimálními úpravami bylo možno umístit do zmíněné databáze a v krátké době zpřístupnit.

Na závěr jen dodám, že pokud stávající biblické hodiny vyhovují, budou samozřejmě pokračovat beze změn.

III. Řízení církve

Bůh nám žehná, pomalu rosteme, jak počtem členů tak sborů. Pokud bychom chtěli v tomto trendu pokračovat, je třeba za pochodu i něco

⁶ Jak praktikovat takto pojatou biblickou hodinu, či biblickou skupinku? Celkový program je závislý na počtu, možnostech a obdarování členů (zpěv, modlitby, zkušenosti, atp.). Biblická část by ovšem měla obsahovat minimálně tyto tři části:

1. Exegetické poznámky, reálie, faktografie. Podle modulu z webu připraví vedoucí skupinky. Samozřejmě není vázán jen zpracovaným materiálem, může jej rozšířit o vlastní poznámky. Stačí desetiminutový úvod.

2. Následuje rozhovor nad textem (tématem) s vírou, že Bůh mluví ke každému, a proto se může připojit více lidí. Nevykládá jen kazatel či vedoucí, skupina se stává hermeneutickou komunitou.

3. Závěr, nejde jen o shrnutí, ale především o to, co chce Bůh konat, a jak to přenést do praktického života. (Rudolf Bohren říká, že základní otázka nad biblickým textem není: Co znamená text pro mne nebo pro sbor, nýbrž: Co Bůh tímto slovem činí dnes a co učiní zítra.)

měnit, jak se o to průběžně pokoušíme. Je zřejmé, že se CB nedá efektivně řídit stejným způsobem, jako když jsme mívali do šedesáti sborů.⁷

Současný model správy celé církve má stále ještě některé pozůstatky z dob, kdy se CB musela vyrovnávat s centralistickým řízením. Komunistický režim naprosto odmítal princip subsidiarity, tedy zásady, že složka vyšší nemá rozhodovat o věcech, příslušejících složce nižší.⁸ Přeneseno do církevní řeči, jde o vztah samostatných systemizovaných sborů, jako "základních společenství" CB na straně jedné a Rady, která je „výkonným orgánem CB“ (provádí usnesení Konferencí a zastupuje CB v období mezi jednotlivými Konferencemi) na straně druhé (Ústava, čl.13, čl.20). Konkrétně to může znamenat jisté přehodnocení role RCB. Myslím si, že význam Rady se v našem kongregačně-presbyterním zřízení přeceňuje. Na vině ovšem není Rada, sama o sobě nemá tyto ambice. Problém je dle mého názoru v tom, že model kongregačně-presbyterního zřízení, který v CB praktikujeme, se nedá zcela jasně a pregnantně definovat. Problém není ve vlastním modelu, ale v jeho praktické aplikaci. Náš systém umožňuje, že ve vztahu ke sborům bývá někdy více akcentován kongregační prvek, jindy zase presbyterní.

O řízení celé církve tento model vypovídá jen málo. Rada by proto neměla být jen jedinou hybnou silou a jediným vykonavatelem rozhodnutí Konferencí. Výčet kompetencí Rady CB v Ústavě a Řádu je obrovský a neměl by narůstat, spíše naopak.⁹ Řešením je proto delimitovat některé

⁷ Je to jako s počtem členů ve sboru. Do 60-70 členů to je schopen zvládnout kazatel se staršovstvem tak, že sbor roste a přitom je ještě veden. Zkušenosti říkají, že je třeba daleko více vychovávat pracovníky a řízení sboru rozšířit, pověřovat a koordinovat. Pokud počet členů narůstá, vývoj se zpomalí neboť původní vedení a řízení sboru je už nedostatečné.

⁸ Jeden z nejčastějších důrazů ranné postkomunistické legislativy v naší společnosti, byl položen právě na osvojení si a dodržování principu subsidiarity na všech úrovních.

⁹ Dle mého názoru s tím souvisí i otázka způsobu vyplácení mzdy kazateli. Zatím jsme v rozhovorech na toto téma stavěli proti sobě dva modely; dosavadní centrální placení z ústředí versus placení kazatelů výhradně sbory. Myslím si, že by stálo za úvahu přemýšlet o třetí možnosti, kdy by se na platu kazatele podílela jak RCB z odvodů sborů podle počtu členů, tak přímo i místní sbor, jako „bezprostřední zaměstnavatel“. Tato kombinace by byla pro sbory náročnější, ale uvedla by vztah mezi kazatelem a sborem do reálnějšího vztahu. Takto je kazatel „úkolován“ místním sborem, ale vyplácen nezúčastněným ústředím církve, které nemá přímý vliv na konkrétní službu kazatele. Zpracování takového zadání by mohlo být jednou z variant přípravy na transformaci vedoucí k plné odluce od státu, kterou vyhlížíme.

kompetence RCB na senioráty, aby se ještě více v církvi uplatnila rozmanitost darů, zpestřila duchovní služba a v neposlední řadě se posílil význam staršovstva a duchovní přínos jednotlivých sborů v životě celé církve. Cílem tedy není posílení struktur vedoucí ke zbytnění systému, ale myšlenka, aby se na vedení a životě celé církve podílelo co nejvíce lidí. Rozhodně nejde o posun k jiné formě eklesiologického zřízení, neboť naše dosavadní zřízení se osvědčilo. Jsem ale přesvědčen, že má v sobě ještě větší potenciál, který můžeme využít ve prospěch Boží věci.

Chci znovu zdůraznit, že záměrem jistých změn není snaha posílit presbyterní prvek, jak by se mohlo zdát, ale naopak, posílit význam místního sboru a staršovstva a současně zabránit atomizaci církve tak, aby jednotlivé sbory neztratili sounáležitost s celou církví. Pokud nedojde časem ke strukturálním změnám, potom s narůstajícím počtem sborů může dojít k tomu, že sbory budou v kontaktu s církví jen v případě naléhavých potřeb, a smysl služebního společenství celé církve se vytratí.

Nejprve si znázorníme jak je hodnotově seřazena struktura závazných dokumentů naší církve. Můžeme si to vyjádřit graficky pyramidou, směrem nahoru se váha závaznosti dokumentů zvyšuje, samozřejmě biblický text má prioritu nejvyšší. Neznamená to však, že by ty v nejnižších patrech nebyly závazné, pouze jejich platnost má nižší životnost.

Písmo

Vyznání víry
a
Zásady CB

Ústava CB

Řád CB

Konferenční usnesení, směrnice Rady, agenda sborů, senioráty

Pokud se na této struktuře shodneme, můžeme pracovat na prvních třech patrech tak, aby více vyhovovaly potřebám církve. Naší snahou by mělo být, aby **Ústava CB** byla vystihující a přitom co nejstručnější. Znamená to vypustit takové pasáže Ústavy, které tam nemusí být. Například podrobné výčty úkolů a kompetencí vztahující se k jednotlivým funkcím a grémiím, jejichž popis je částečně v Ústavě a částečně v Řádu. Pro praktické použití je to navíc nepřehledné a v Ústavě zbytečné. Konkrétnější popis by měl být pouze v Řádu. V Hlavě II je např. uvedeno celé znění Vyznání víry CB, které by se dalo pojednat pouhým odkazem, neboť Vyznání by mělo mít v hierarchii závazných dokumentů vyšší prioritu než Ústava.

Co se týká **Řádu**, tomu by slušelo také zeštíhlení. Některé články jsou rozepsány až na úroveň prováděcích pokynů, které časem ztrácejí na aktuálnosti a potřebují změnu. Takové body by se mohly pojednat např. formou směrnic a pokynů odkazujících se k článkům Řádu. Vznikly by tak pracovní soubory směrnic pro práci Rady, staršovstev, odborů, seniorátů, atd. Podstatné je, že při potřebné změně by se nemuselo zasahovat do Řádu, ale o změně by podle kompetencí rozhodovala Konference nebo Rada.

Stálo by také za úvahu, zda již nenastala doba k rozhovoru o možnosti mít Řád CB zvlášť pro Českou republiku a Slovensko. Myslím si, že kdybychom měli společnou Ústavu a každá část CB svůj vlastní Řád/Poriadok, prospělo by to větší operativnosti při změnách v Řádu, a současně bychom lépe postihli specifika, která na obou stranách máme. Společná Ústava, Vyznání víry a Dohoda o vzájemné spolupráci (Řád, Hlava VI - podle potřeby by se mohla ještě dopracovat) jsou dostatečným pojítkem. To je ovšem jen námět, který by musel být nejdříve projednán v obou Radách a poté na společné Konferenci.

Nyní několik poznámek k nejnižšímu patru. V současné době se věnujeme otázkám zefektivnění práce **Rady**. Zabýváme se především náplněmi jednotlivých funkcí ve snaze po co nejvyšší operativnosti tohoto orgánu. Hledáme model, jak ještě lépe koordinovat duchovní práci v CB. Tato záležitost souvisí také s tím, jak se bude vyvíjet jednání mezi církvemi a státem především v oblasti financování. Proto bude vhodné pracovat na modelu, který bude použitelný bez ohledu na způsob financování církve. Co se **Předsednictva** Rady týká, mělo by se jednat o akční tým složený z předsedy, místopředsedy(ů), tajemníka - kancléře, který by projednával aktuální potřeby církve a připravoval jednání Rady a vykonával její závěry. Stávající struktura, kdy např. místopředseda (nekatatel nebo katatel) má své vlastní povolání a navíc bydlí mimo Prahu, je málo operativní.

Senioráty a seniori. Spolu s mnoha kolegy kazateli jsem přesvědčen, že je třeba posílit význam seniorátů a seniorů. Nakonec se to objevilo

i v konferenčním návrhu 2008, který podal severočeský seniorát. V současném Řádu je mandát seniora vágní, bez přímé odpovědnosti a tedy i bez autority (Řád, čl.27). Podle stávajícího Řádu nic nebrání tomu, aby se seniorem mohl stát i nově ordinovaný kazatel. Senioráty mají zatím význam spíše pro kazatele, ti se pravidelně setkávají a jen tu a tam se připravuje setkání se staršovstvy. Příležitostně se konají seniorátní setkání pracovníků, sborů či generačních skupin.

Jaký je význam seniorátů? Seniorát by měl být sdružením místních sborů CB za účelem spolupráce a vzájemného povzbuzení. Skrze tuto spolupráci mohou místní sbory lépe rozvíjet svoje misijní poslání v regionu, strategicky plánovat a společně se podílet na zakládání sborů a vytvářet nový prostor k duchovní službě. Kazatelé, staršovstva a sboroví pracovníci mohou účelně koordinovat svoji práci, povzbuzovat se a vzájemně si sloužit v duchovním růstu. K jednoduché správě seniorátu by sloužila seniorátní staršovstva – např. již osvědčená praxe Těšínského nebo SČ seniorátu. Kolegium seniorů by se scházelo cca dvakrát do roka s Radou nebo Předsednictvem CB.

Povzbuzením by byla seniorátní shromáždění na různých úrovních. Užší spolupráce v rámci seniorátů by posílila jednotu a sounáležitost sborů k celé církvi, což by bylo protiváhou tendencím směrem k atomizaci církve.¹⁰

Na závěr ještě poznámka ke **Konferenci**. S rostoucím počtem sborů narůstá i počet delegátů, konferenční jednání se v pracovní části stávají těžkopádná a ztrácejí na operativnosti. Jedny z nejsložitějších jednání jsou bloky, ve kterých se projednávají záležitosti spadající do komise pro návrhy a komise pro Ústavu a Řád. Komise konají spoustu dobré práce a ve spolupráci se sbory posouvají věci dopředu. Ukázalo se ale také, že stávající procedura projednávání návrhů, stejně tak složení komisí, není optimální, a proto by nějaká inovace prospěla.

¹⁰ Statut seniora by měl odpovídat názvu – tedy zkušený kazatel s autoritou, alespoň 7 let správce sboru, schopný vést druhé, který pastorekuje svůj seniorát, a současně jej zastupuje a prosazuje návrhy vzešlé ze seniorátu v Radě. Spolu se zástupci RCB uvádí vikáře do služby a instaluje nové kazatele ve svém seniorátu, při vizitaci sboru se účastní rozhovorů ve staršovstvy, atd.

Senior by mohl být volen na 4 roky a to kazateli a zástupci sborů seniorátu (jakési seniorátní staršovstvo složené z kazatelů seniorátu a laiků), poté potvrzen Radou a finančně ohodnocen. V případě, že by spravoval větší sbor, byl by mu přidělen k výpomoci druhý kazatel/vikář.

Aby se předešlo složitým a časově vypjatým schvalovacím procedurám na konferencích, mohli by pracovat na těchto legislativních záležitostech zástupci ze všech seniorátů (lidé zkušení a osvědčení v dané oblasti), a to průběžně tak, aby připravené materiály měly oporu v postojích zahrnující celou šíři CB. Stávající komise by tak nahradil jakýsi „Legislativní senát“ (dále LS). Členové LS by mohli být voleni konferencí na čtyři roky a zastupovali by všechny senioráty. Pravidelně by se setkávali během tohoto období (např. 2x ročně) a připravovali by podklady pro konferenční usnesení, event. pro změny Ústavy a Řádu. Hotové materiály by předložili výroční konferenci v takovém stavu, aby se o nich mohlo hlasovat bez rozsáhlé všeobecné rozpravy a bez pozměňovacích návrhů. Tím by se velmi odlehčilo celocírkevní konferenci, která by se hlasováním pouze vyjádřila, buď že návrh přijímá/zamítá, nebo by jej poslala LS k dalšímu dopracování. Nejen, že bychom se tak vyhnuli nečekaným komplikacím, ale především bychom získali potřebný čas na širší rozhovor o duchovním životě církve.¹¹

Shrnutí

Je zřejmé, že takto koncipovaný zásah do řízení církve by vyžadoval změny v Ústavě a Řádu CB. Přitom nepůjde jen o změny několika paragrafů. Myslím si, že bychom v první fázi měli vést otevřený rozhovor na toto téma a to jak na pastorálcích, tak v seniorátech a ve staršovstvech. Přál bych si, aby další Rada byla volena novým způsobem, a možná také noví senioři a legislativní senát. Nemuselo by to být na základě již nového Řádu a Ústavy, to potřebuje více času. V této fázi by stačila novela připravená prozatímním legislativním senátem, odsouhlasená konferencí, podle které by se volilo. V dalším volebním období by již řádně zvolený legislativní senát připravil, i na základě zkušeností z volební konference, znění aktualizované Ústavy a Řádu.

¹¹ Co se týká struktury, LS by mohl mít svoje pracovní výbory (sekce), které by se věnovaly problematice podle členění Řádu, plus sekce týkající se financování CB (např. sekce pro Členský řád a Řád správy církve, pro Bohoslužebný řád, pro agendu na úrovni sborů, pro financování církve-odluka od státu, atp.). Předsednictvo LS by tvořili předseda senátu (neměl by to být člen RCB, ale zkušený kazatel) plus vedoucí jednotlivých sekcí. Počet „senátorů“ odhaduji na cca 30 (2 – 3 z jednoho seniorátu plus zástupci RCB). V jednotlivých sekcích by se předpřipravily materiály přes internetovou konferenci, a poté by LS zasedal a společně by materiály dopracoval do finální podoby pro konferenci.

Pozn. V případě společné Ústavy a dvou Řádů by sekce pro Ústavu měla česko – slovenské obsazení, začala by pracovat jako první a po novelizaci Ústavy by se rozpustila.

Ale to už předbíhám, a proto tento návrh nechávám jako impuls k všeobecnému rozhovoru napříč CB. Osobně jsem připraven na toto téma navštívit všechny senioráty. V případě kladné odezvy vypracuje RCB termínový kalendář a navrhne vytvoření provizorního LS, který bude pracovat na novele tak, aby se na volební konferenci, mohlo volit již podle nových pravidel. Chci podtrhnout, že nejde o žádné revoluční řešení, ale o osvědčený systém v církvích, kde je větší počet sborů. Podobným způsobem se pracuje v našich sesterských církvích v zahraničí, především FEG v Německu a EFCA v USA. Můj návrh je jen rámcový, předpokládá promyslet řadu dalších vazeb, aby systém neomezoval a nezbytněl.

Závěrem jen zdůrazňuji, že otázky řízení církve jsou velmi důležité, ale ne podstatné, proto jsem je zařadil až na poslední místo. Zcela zásadní jsou záležitosti týkající se našeho poslání a duchovního profilu CB. Celý systém proto musí být nastaven tak, aby umožňoval pružné a jednoduché vedení církve k duchovnímu a početnímu růstu, s velkým důrazem na význam místního sboru s výraznější rolí seniorů, správců sborů a staršovstev (Sk 9,31).

Kéž je nám Bůh milostiv a dá nám požehnání, kéž nad námi rozjasní svou tvář! Ať je známa na zemi tvá cesta, mezi všemi pronárody tvoje spása!
Ž 67,2-3

Daniel Fajfr